

QUEBEC

Veliko je bilo pred dvema letoma začudenje sveta, ko se je katoliško prebivalstvo Severne Irske uprlo proti zapostavljanju in vsem socialnim krivicam. Vzroki so bili le deloma narodni in verski. Čudili smo se, kako je sploh mogoče stanje, ki privede do takega izbruha sovražnosti in nasilja.

Čudimo se samo, ako vzemo kje na koncu naše zemlje za kak upor. Obsojamo ljudi, ki motijo mir, se dvigajo zoper življenje, ki jim je določeno. Mnogo pa jih je tudi, ki nimajo niti razumevanja za zmajevanje z glavo. Iz njihovih ust čuješ samo besede najostrejših obsodb.

Pred tremi leti je povzročil bivši predsednik general de Gaulle močno ogorčenje v anglosaksonskem svetu, ko je bodril svoje rojake v Kanadi, jim zagotavljal, da stoji ves francoski narod za njihovimi težnjami v boju za enakopravnost, ko je javno podprl struje, katerih namen je popolna avtonomija, če ne odcepitev province Quebec od Kanade. De Gaulle je povzročil takrat celo majhno državno krizo med Francijo in Kanado. General je šel, gibanje za neodvisnost Quebeca pa se je poživilo. Sicer ga je kanadska oblast zatirala, ga sedaj celo prepovedala. Toda vse lepe besede o sožitju in enakopravnosti niso mogle zakriti ne odstraniti dejstva, da so zapostavljeni Frankokanadčani in vseh področjih.

Po velikih zmagah Angležev nad Francozi v drugi polovici 18. stoletja je vse močnejše propadal francoski vpliv v Ameriki. Nekdaj obširne francoske pokrajine so postale angleške kolonije, Francozi so se zaprli vase. Ko je pred 100 leti nastala Kanada kot samostojna država v sklopu angleškega Commonwealtha, je bila zagotovljena Francozom papirnata enakopravnost. Renca pa je bila še vselej močno oddaljena od lepih natiskanih zagotovil. Po kanadski ustavi sta francoščina in angleščina enakopravna jezika. Po zamislih kanadskih voditeljev naj bi znal vsak Kanadčan oba jezika. Po postavah ima Francoz celo možnost, da se poslužuje svojega jezika nekje v čisto angleških provincah zahodne Kanade. Samo da ga tam najbrž ne bo razumel nihče, če bo govoril svoj jezik. Vlada je sicer proglašala važnost znanja obeh državnih jezikov, kot ideal so si zamišljali družbo, v kateri bi lahko vsak od obeh velikih narodov govoril svoj jezik, pa bi ga drugi razumel brez nadaljnega. To je pač le ostalo sanjska zasnova nekaterih idealistov. Tudi možnosti za osebno napredovanje so pri Frankokanadčanih mnogo bolj skržene kot pri Anglikanadčanih. Delni vzroki temu stanju so v zgodovinskem razvoju. Katoliška francoska skupnost se je zaprla vase, tam je bila vsakemu določena in zagotovljena življenjska pot. Tako se je zgodilo, da so večino donosnih poklicev in zaposlov pobrali drugorodni priseljenci. Danes npr. zasluži povprečni Francoz v Quebecu za okoli 30 do 35 odstotkov manj kot njegov anglokanadski sosed. Francozi, slaba tretjina kanadskega prebivalstva, živijo v zaostalih krajih. Provinca Quebec, sicer naravno precej bogata, mora dobivati državne podpore, če hoče dohiteti v razvoju druge kanadske province. Ravno ta brezupni položaj je dal vzkliti gibanje za odcepitev Quebeca od Kanade.

Ko je postal pred dvema letoma kanadski ministrski predsednik Francoz Pierre Trudeau, so nekateri začeli upati, da se bodo le zboljšali odnosi med Frankokanadčani in osrednjo vlado v Ottawi. Toda oblast je zasledovala še bolj poostreno pripadnike gibanja za odcepitev. Ta čedalje hujša napetost in seveda tudi vzgledi drugod po svetu so privedli do zadnjih dveh ugrabitev. Angleški diplomat James Cross

Položaj zamejskih Slovencev

Slovenija in Jugoslavija morata podpreti zamejske Slovence

Predsedstvo in izvršni odbor republiške konference Socialistične zveze Slovenije sta na skupni seji v Ljubljani razpravljala o položaju slovenskih narodnostnih skupnosti v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Zadnji čas je mogoče ugotoviti delen napredek v izboljšanju položaja slovenskih narodnostnih skupnosti v teh deželah.

Položaj posameznih delov slovenske narodne skupnosti je v različnih državah različen. Zaradi tega je treba povečati napore vse družbe in sil doma in v zamejstvu za dokončno ureditev vseh vprašanj Slovencev, ki še zmerom čakajo rešitve. Sem sodi uresničevanje načel Združenih narodov o pravicah človeka, izvajanja zakonskih in ustavnih pravic iz mednarodno dogovorjenih določil, kar naj omogoči dejansko jamstvo za zaščito slovenske narodne skupno-

jenost, če nastopajo enotno v vseh temeljnih vprašanjih. Njihova neenotnost ob temeljnih točkah nacionalnega programa slabi njihova prizadevanja.

Socialistična zveza je odprta vsem Slovincem ne glede na njihove nazorske, verske ali druge razlike. Pripravljena je sodelovati tudi z vsemi Slovenci v zamejstvu z izjemo tistih, ki v zamejstvu ali v tujini razvijajo sovražno politično dejavnost proti Jugoslaviji.

NARODNI SVET KOROŠKIH SLOVENCEV

vabi na

SPOMINSKO PRIREDITEV

ki bo v nedeljo, dne 8. novembra 1970, ob 14. uri v Domu glasbe v Celovcu.

SPOMNILI SE BOMO:

- 15 let podpisa avstrijske državne pogodbe
- 25 let osvoboditve in konca druge svetovne vojne
- 50 let plebiscita
- 100 let slovenskih taborov na Koroškem

SODELUJEJO: Folklorno-glasbene skupine koroških Slovencev, primorskih Slovencev in gradiščanskih Hrvatov.

sti. To naj bi tudi preprečilo nadaljnje narodnostno odtujevanje slovenskega življenja na Madžarskem, v Italiji in Avstriji. Na seji so ugotovili, da morata Slovenija in Jugoslavija učinkovito podpirati zamejske Slovence pri uresničevanju njihovih pravic. Položaj zamejskih Slovencev je treba izboljšati po vseh poteh, ki jih odpirajo sodobni odnosi v svetu, to je povezovanje med narodi in državami. Zlasti je treba doseči v okviru meddržavnih odnosov, da bodo rešeni vsi temeljni problemi zamejskih Slovencev in izpolnjene vse določbe mednarodnopravnih dogovorov. Korist Slovenije in Jugoslavije in v korist vseh sosednjih držav je, da se dokončno uredijo vsa odprta vprašanja iz mednarodnih odnosov.

Ugotovili so tudi, da se odnosi med matično domovino in zamejskimi Slovenci ugodno razvijajo. V prihodnje bo treba še bolj razvijati gospodarske, kulturne, prosvetne, znanstvene, športne, turistične in vse druge odnose. Pretekli razvoj je tudi pokazal, da zamejske slovenske skupnosti mnogo lažje izboljšujejo svoj kader ne glede na različno nazorno in politično usmer-

in quebeški minister za delo Pierre Laporte sta postala žrtvi. Ker vlada ni hotela izpolniti vseh zahtev, je moral Laporte umreti. Osrednja vlada v Ottawi je proglasila izredno stanje. Začela se je prava gonja proti quebeškim narodnjakom. Ugrabitve so imenovali morilce, ki da z zločini uničujejo cilje svojega gibanja. Toda težko je reči, da je ta politični umor — ogabno dejanje —, škodoval osvobodilnemu gibanju. Trditev, da je pripravljena samo peščica Frankokanadčanov, iti celo zadnje pot za dosego zastavljenih političnih ciljev, je namreč docela izvita iz trte. Pregloboko je medsebojno sovraštvo, prečitno zapostavljanje Frankokanadčanov. Naravnost čudno je dejstvo, da je pri zadnjih volitvah v Quebecu dosegla stranka za neodvisnost Quebeca sicer 24 % vseh glasov, a samo kakih 7 % sedežev v provinčnem zastopstvu.

Ob 25-letnici ustanove OZN

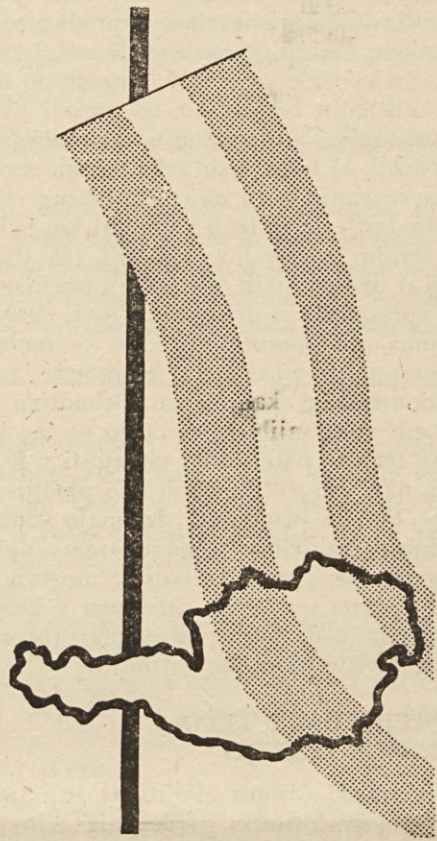
V stekleni palači v New Yorku se je začel slavnostni del jubilejnega zasedanja glavne skupščine Organizacije združenih narodov. Do 24. oktobra, na dan 25. obletnice ustanovitve svetovne organizacije, se bo na govorniškem odru zvrstilo 90 govornikov. Prisotnih je več kot 50 državnih poglavarjev ali vlad ter številni zunanji ministri. Ne bo pa pričakovanega vrha v Srednjem vzhodu med štirimi vesilami, za katerega se je zavzemal U Tant; prišla ne bosta niti Kosigin niti Pompidou. Pač pa bosta prisotna ameriški predsednik Nixon in angleški premier Heath. Ob zaključku jubilejnega zasedanja bi morala glavna skupščina odobriti štiri dokumente: splošno deklaracijo o ciljih in pomenu OZN, programsko izjavo o »strategiji« razvoja v prihodnjem desetletju in resolucijo o utrditvi mednarodne varnosti ter o odpravi kolonializma.

Glavni tajnik OZN U Tant je ob začetku zasedanja izjavil, da je OZN storila v minulih 25 letih mnogo, ne pa dovolj.

Ako bi se odcepil Quebec od Kanade, bi bila ogrožena politična samostojnost in neodvisnost Kanade. Obmorske province bi se morale potem, odrezane od lastne države, priključiti ZDA. Gospodarski vpliv južne sosedbe pa je že sedaj političnim opazovalcem premočan.

Kako rešiti enotnost Kanade, je gotovo hudo pereče vprašanje, ki bo zahtevalo krepke preosnove v javnem življenju te orjaške države. Gotovo pa se položaj ne bo dal rešiti z vojaškimi posegi. Edina možnost je dejanska enakopravnost za Frankokanadčane na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Tu pa je treba precejšnje spremembe v mišljenju in ravnanju anglokanadske večine. Zanikanje, zamlčanje in preziranje važnih problemov dajejo samo hrano podtalnim gibanjem.

26. oktober - državni praznik

Sele pet let je od tega, odkar obhaja Avstrija svoj nacionalni praznik. V sredo, 19. oktobra 1966, je avstrijski parlament z glasovi Ljudske in Socialistične stranke sprejel zakon, po katerem je 26. oktober plačan državni praznik. Proti predlogu je glasovala samo Svobodnjaška stranka, češ da pri nas nimamo nobene avstrijske narodnosti.

Sicer je že prva republika imela svoj državni praznik, bil je to 12. november, dan proglatitve republike, a nacionalnega praznika ni poznala in ga tudi ni bila pripravljena praznovati. Še preveč je bilo takrat, tudi pri vodilnih političnih, zakoreninjeno prepričanje, da majhna država, ki je preostala od velike monarhije in katere nihče ni maral, nima življenjske zmožnosti. Zlasti pa je manjkala avstrijska nacionalna zavest. O priključitvi k Nemčiji niso sanjali le nemški nacionalci, temveč je bila to skrita želja večine avstrijskega ljudstva.

Po Hitlerjevi tiraniji so se šele ogromni večini prebivalstva odprle oči. Začeli so verovati v samostojno, neodvisno avstrijsko državo. In tudi spoznanje, da posebnost avstrijskega človeka ne pripušča istovetnosti z nemškim, je prodrlo v miselnost množice.

V tem je tudi pravi pomen 26. oktobra. Večina Avstrijcev s tem dnevom ne ve kaj pravega početi. Celo politiki, kot vidimo zgoraj, niso bili vsi istega mnenja. Ni važno, ali je pred 26. oktobrom 1955 res zadnji zavezniški vojak zapustil avstrijsko deželo, po državni pogodbi bi moralo tako biti, točno ugotoviti se ne da. Važno je le, da je parlament tega dne sklenil trajno nevtralnost Avstrije, hkrati pa je potrdil, da bo Avstrija za vse večne čase in pod vsakim pogojem branila svojo neodvisnost. Ali ni to potem, kar je le-ta doživela v zadnjih desetletjih, dovolj povoda, da z veseljem praznujemo 26. oktober!

Sestanek predsednikov štirih velesil o Srednjem vzhodu

Te dni so se sestali predstavniki štirih velesil pri OZN v New Yorku na 45. seji, na kateri so sklenili okrepiti prizadevanja za dosego politične rešitve spora na Bližnjem vzhodu. Ta rešitev — je rečeno v poročilu, ki so ga objavili po seji — mora temeljiti na resoluciji varnostnega sveta OZN iz 22. novembra 1967, ki jo je treba v celoti izvesti.

Umetnik med dvema svetovoma

(Srečanje s kiparjem Francetom Goršetom)

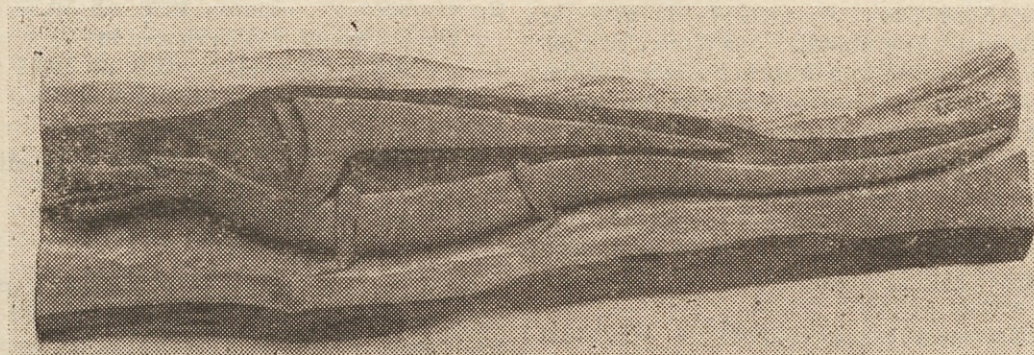
Tako je ustvaril življenjsko veselo »Plavalko«, ki v bronu na pročelju ljubljanskega kopališča »Ilirije« vabi k užitek kopanja. Bronasta »Eva« krasí Izvršni svet v Ljubljani, »Baletna skupina« Umetniško galerijo v Mariboru, »Industrija« pa zvezni parlament v Beogradu.

Težki prelomi, beda in gorje ter krivice druge svetovne vojne so prizadeli tudi Goršeta kot človeka in umetnika. Nemirni, vihravi razvoj življenja po vojni je zbudil nove umetnostne tokove tudi v umetnosti po svetu. V Trstu, še bolj pa v Ameriki, je

skrivenost materinstva, vir življenja. Iz zanimanja, radovednosti do človeka Gorše rad portretira. Poleg monumentalnih portretov, kot npr. pesnika Zornana, ki stoji v jugoslovanskem parku v Clevelandu, univerzitetnega profesorja Ivana Prijatelja pred univerzo v Ljubljani, pisatelja Finžgarja za slovenski licej v Trstu in Andreja Einspielerja, očeta koroških Slovencev, ki bo stal v domu Einspielerjev v Svečah, pa se umetnik posveča tudi podajanju živečih ljudi. Pri tem mu daje njegova neusahljiva fantazija često peruti. Tako mu

služuje vseh materialov: gline, lesa, kamna, kovine. V zadnjem času je našel poseben material »orešek«. Je to orehovo žaganje, zlepljeno na kovinske konstrukcije. V tem materialu najraje podaja bajeslovne motive kot npr. »Boj s hudičem« in »Ikar«. Ta material mu omogoča posebno zgoščenost izraza, ki že prehaja v abstraktni izrast bistvenega, ne da bi se ločil od predmeta samega, kajti za Goršeta je »brezpredmetna abstraktna umetnost« — brezpredmetna! Do materiala ima Gorše nekakšno sovražno-prijateljsko razmerje. On se z materialom spoprime in z njim tako dolgo bori, da se z njim spoprijatelji. In umetnina je rojena. To velja tako za mehko glino, kot za trdi les in kamen ali uporno kovino. Boj z materijo za umetniški izraz je Goršetu slast. Z isto slastjo gnete pod prsti mehko glino, da dobi hoteno formo, ki bo potem žgana ali vlita v bron postala trdna, vekovita; z isto slastjo obdeluje z dletom kamen ali les, ali s kladivom baker. Iz orehove deske nastane »Zmaj«, ki ga je sama hudoba, iz hruškovega čoka zraste »Pridigar«, zanositi glasnik božji, iz bakrene plošče obraz. Simbol razpona med dobrim in zlom, v katerega je postavljen človek.

V vrsti plastik je Gorše upodobil človeka pri delu in naporu (Kosec, Drvar, Tesar, Plezalec), kajti kiparstvo je trdo telesno delo, s katerim je treba premagati materijo in jo vkleniti v obliko, ki si jo je zamislil duh s svojo fantazijo. »Zato, dragi prijatelj, mi verjemi, da sem obiska »drvarjev« v mojem ateljeju bil posebno vesel,« mi je dejal Gorše ob slovesu. a. l.

Gorše prisluhnil novim časom, saj je poslanstvo umetnika v tem, da daje svoje pričevanje o svetu, v katerem živi. Leta vojne grozote in trdote življenja v svetu so izostrile Goršetov pogled in vrezale v njegov duhovni obraz globoke črte. Tok časov je pokazal minljivost vsega, kajti le tega, kar ima človek v sebi, mu nihče ne more vzeti. Zato so religiozne teme, ki so od vsega začetka tvorile eno izmed glavnih komponent Goršetovega ustvarjanja, stopile močnejše v ospredje. Daleč od rodne domovine se Gorše znova približa k poudarjeni ekspresionistični izrazni formi, k poglobljeni duhovnosti. Našel je svoj osebni stil, ki ga sam imenuje »novo gotiko«. Umetniški stili so plod umetniškega pojmovanja in življenjskih razmer hkrati. Prvotna gotika se je rodila v srednjem veku mističnega pojmovanja življenja in sveta, v katerem najde trpljenje svoj posebni, odrešujoči pomen. To se izkaže kot posebno veljavno v časih veikihih stisk. Zato spadajo Dürerjeve podobe iz tridesetletne vojne med najpretrtesljivejše dokumente časa in so tudi prepričljive umetniške izpovedi.

V Ameriki je Gorše opremil več cerkva, med temi dve slovenski. V Buenos Airesu v Argentini visi njegov križev pot v kapeli slovenskega semenišča. V židovski sinagogi v Chicagu stoji Goršetov Mozes. Njegova dela stoji tudi v muzeju verske umetnosti v Vatikanu. Za »National Shrine«, ameriško nacionalno svetišče v prestolnici Washingtonu, v kateri imajo narodnosti priseljencev lastne kapele, bodo postavljeni štiri je marmornati reliefi, ki predstavljajo štiri glavne momente slovenske zgodovine: Slovenski škof-misijonar Baraga kršči ameriške Indijance, lavantinski škof Slomšek vzgaja slovensko mladino, škof Modest kršči slovenskega kneza Gorazda in slovenski priseljenci-pionirji pomagajo graditi Ameriko. In vedno znova zajema Goršeta

Gledališka razstava

V okviru Boršnikovega gledališkega srečanja (članek prinašamo na drugem mestu) prirejata SNG v Mariboru in Slovenski gledališki muzej v Ljubljani v gledaliških foyerjih razstavo nedavno umrlih umetnikov: Hinki Nučiča, Bojana Stupice in Jožeta Tirana. Vsi trije igralci so namreč del svojega ustvarjanja namenili vprav Talijanemu hramu v Mariboru.

Bojan Stupica je v začetku tridesetih let na tem odru pripravil svoje prve režije, zlasti komedijo Valentina Katajeva »Kvadrat akroga«, uveljavil pa se je tudi kot igralec in scenograf.

Hinko Nučič je prišel obogaten z ljubljanskimi in zagrebškimi izkušnjami, kot zrel mož v letih po prvi svetovni vojni v mariborsko mesto in postavil tam temelje za novo slovensko gledališče, zbral je prvi ansambel, sestavil repertoar in dve leti vodil mlado ustanovo.

Jože Tiran, mojster umetniškega pripovedovanja, je v tem gledališču sklenil svoje režisersko delo, v zadnjem letu pred prežgodnjo smrtjo, z nedokončano režijo Rokсандičeve igre »Andrea«.

ženska glava zraste v simbolični lik »Kmetice«, glava mladeniča zadobi prešerne orfejevske poteze, cvetoča deklica se mu prelevi v »Samje«.

Pri svojem ustvarjanju se umetnik po-

„Boršnikovo gledališko srečanje“ v Mariboru

Peti jubilejni slovenski gledališki teden, ki se je začel 16. in bo trajal do petka, 23. oktobra, lahko po pravici imenujemo največji kulturni dogodek slovenskih gledališč. Na »Boršnikovem gledališkem srečanju« v Mariboru so navzoča vsa poklicna gledališča v slovenskem kulturnem prostoru, to je drami Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani in Mariboru, Celjsko ljudsko gledališče in Ljubljansko mestno gledališče, Tržaško slovensko gledališče, Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice, Mladinsko gledališče iz Ljubljane in Akademija za igralsko umetnost, radio in televizijo iz Ljubljane.

Vse gledališke hiše so za »Boršnikovo srečanje«, imenovano po slovenskem gledališkem organizatorju, režiserju, igralcu in gledališkem vzgojitelju Ignacij Boršniku, izbrale svoje najboljše uprizoritve, tako da pomeni gledališki teden tudi najcelovitejši pregled slovenske dramske ustvarjalnosti.

»Boršnikovo srečanje« v Mariboru je za slovensko kulturo tisto, kar je za jugoslovansko dramsko ustvarjalnost Sterijino pozorje ali festival malih scen v Sarajevu in podobne gledališke prireditve v drugih jugoslovanskih republikah. Ravnatelj mariborske Drame Branko Gombač je dejal, da je to gledališko srečanje slovenskih gledališč v Mariboru postalo tisto, kar je o njem rekel eden izmed njegovih snavalcev pred petimi leti Fran Žižek: »Teden slovenskih gledališč bi moral postati širok okvir za obravnavanje vseh gledaliških vprašanj umetniške, tehnične in organizacijske narave.«

»Boršnikovo srečanje« je tudi ustvarjalna in umetniška tekma, ker bodo najuspešnejši slovenski gledališki ustvarjalci na tem festivalu prejeli zadnji dan srečanja blizu ducat nagrad, ki jih bodo podelile najrazličnejše ustanove.

Nobelova nagrada Aleksandru Solženicinu

Kakor smo že v prejšnji številki našega lista omenili, je švedska akademija znanosti in umetnosti izrekla visoko priznanje rusnemu pisatelju Aleksandru Solženicinu. V obrazložitvi sklepa najvišje švedske ustanove je rečeno, da so nagrado podelili Solženicinu zaradi »etične sile, s katero je pisatelj ponovno ovekovečil tradicijo ruske literature«.

Nobelova nagrada za literaturo znaša letos 400.000 švedskih kron (ali v našem denarju okoli dva milijona šilingov). Solženicinu jo bo izročil švedski kralj Gustav Adolf na slovesnosti, ki bo v Stockholmu 10. decembra, na obletnico smrti inž. Alfreda Nobela.

S Solženicinom, ki je leta 1962 z objavo svojega dela »En dan iz življenja Ivana Denisoviča« v reviji »Novi mir« sprožila v svetovni javnosti ogromno senzacijo, je bil, po Borisu Pasternaku (1958) in Mihaelu Solohovu (1965), že tretji sovjetski pisatelj »povojnega časa, ki je bil odlikovan z Nobelovo nagrado za literaturo. Boris Pasternak, kot je znano, ni mogel iz političnih razlogov sprejeti tega najvišjega odlikovanja švedske akademije.

Za podelitev te nagrade Solženicinu se je izreklo veliko število mednarodnih osebnosti umetniškega in literarnega življenja. Toda pred sklepom akademije so nastali dvomi, če se bo Nobelov odbor sporazumel k tej »politični odločitvi«.

Solženicin je našel »polifonski roman«

Švedska akademija je priznala Solženicinu, da se je v svojih delih prizadeval uredničiti idealen roman: klasična pravila dogodkov, enotnost časa in prostora, naj bi veljali tudi za pripovedna dela. Pri

njem se jasno vidi pripadnost k tradiciji ruske epike, skrbno izdelani kompoziciji, kot jih najdemo npr. v delih Leva Tolstoja »Idiot« ali Dostojevskega »Zapiski iz mrtvega doma«, ki spominja na petaktno tragedijo Pierra Corneilla.

Solženicin je v svojem pisateljskem dejanju in nehanju našel novo ime, ki ga imenuje »polifonski roman«, pripovedovanje brez glavnega junaka, ter različno pjasnil, kaj meni s to polifonskostjo: posamezna oseba bo vsakokrat tedaj glavni junak, če se dejanje tiče nje. Solženicin ni hotel nič novega, marveč samo renesanso. Ni mu šlo za obliko, temveč samo za instrument svojega pisateljskega ustvarjanja. Pravzaprav pomeni polifonski roman objektivno človeško udejstvovanje.

Aleksander Solženicin je bil rojen 1918 v Kislovodsku, v osrednjem Kavkazu. Že zgodaj je izgubil očeta, toda trdna volja mu je pomagala, da je dvakrat doktoriral iz matematike in fizike. Leta 1940 je začel pisati dramska dela, toda brez uspeha; tri njegova dela niso bila nikoli uprizorjena.

Leta 1945, nekaj mesecev pred koncem vojne, so ga aretirali in obsodili na 8 let prisilnega dela v Sibirijo. Vzrok za aretacijo je bil v dopisovanju z nekim prijateljem. Umetnik je v svojih pismih pisal precej svobodno o Stalinu, čeprav ga ni

SLOVENCİ doma in po svetu

Priznanje za pogum

V prostorih republiškega sekretariata za notranje zadeve, je minuli teden namestnik republiškega tajnika za notranje zadeve Anton Stipanč izročil skromno darilo miličniku Francu Pečavarju, ki je 4. oktobra letos rešil iz Ljubljane utaplajočega se delavca gradbenega podjetja Grosuplje. Stipanč je ob tem pohvalil pogum, požrtvovalnost in spretnost miličnika Pečavarja.

Za 70-letnico pesnika Mirana Jarca

V počastitev 70-letnice rojstva pesnika Mirana Jarca so v študijski knjižnici v Novem mestu priredili spominsko razstavo. Obsega 172 enot; uvaja jo izbor prvih Jarčevih objav od 1915–1918, sledijo objave pesmi v periodikah od 1918 dalje ter natisi dramskih del, proze, esejev in knjižnih ocen. Med razstavljenim gradivom, ki ga popestrujejo rokopisi, so tudi pesmi, ki so nastale v partizanih. Na tej spominski razstavi je pesnik predstavljen tudi kot prevajalec.

Trio Lorenz in Eva Novšak-Houška
v Kanadi

Te dni so odpotovali na dvomesečno turnejo po Kanadi bratje Lorenz in mezzosopranistka Eva Novšak-Houška. Turnejo, ki bo obsegala preko 50 koncertov, organizira »Glasbena mladina Jugoslavije« v sodelovanju z »Glasbeno mladino Kanade«.

nikoli omenjal z imenom. Kvečjemu je omenjal »učitelja«, ali pa za zelo »zaposlenega človeka«. V teh pismih je Solženicinu ostro kritiziral vodenje vojne ter se posmehoval Stalinovim jezikoslovnim naukom.

V kaznilnici, kjer je bil zaprt, so delali posebne poskuse, ki bi utegnili priti v poštev pri sovjetski tajni službi. Te življenjske izkušnje so ga navdihnile za pisanje romana »Prvi krog«, ki spominja na Dantejev »Pekel«.

Na svobodo je prišel pisateljski genij 1953, tik pred Stalinovo smrtjo. V zaporu je zbolel za rakom ter so ga tudi operirali. Po osvoboditvi je preživel še tri leta pod nadzorstvom policije. Leta 1957 je bil rehabilitiran in se vrnil v Rusijo, kjer je bil v Rjazanu profesor matematike. Tu je spisal svoje znamenito delo »En dan iz življenja Ivana Denisoviča«, kjer opisuje življenje zapornikov v Stalinovih koncentracijskih taboriščih. Pozneje je objavil še nekaj manjših del iz življenja sovjetskih vasi v času Stalinovega režima.

Njegovo ime je znova zažarelo na literarnem obzorju, ko je l. 1967 poslal nekim tujim časopisom dopis, v katerem je obtoževal sovjetsko policijo, da ga preganja (zaplomba knjig in rokopisov) in da mu ne dovoljuje objave knjig in spisov. Pri tem je šlo posebno za roman »Rakov oddelek«. Pozneje so Solženicina izključili iz Zveze sovjetskih pisateljev ter zahtevali, da se izseli v inozemstvo, toda pisatelj je izjavil: »Rusija je moja domovina in je ne bom nikoli zapustil. Pač pa bom pisal o njenih problemih, o problemih njenega ljudstva. Pisal bom zmerom o splošnih problemih, o tajinstvenosti srca in duše, o spopadu med življenjem in smrtjo ter o zmagi nad duševno tesnobo.«

Medtem so Solženicnova dela doživela izreden uspeh v tujini, kjer je prišlo do številnih izdaj njegovih romanov v najrazličnejših jezikih.

Moskva: Podelitev Nobelove nagrade
»nečastna igra«

Zveza sovjetskih pisateljev je začela po podelitvi letošnje Nobelove nagrade za literaturo Aleksandru Solženicinu le-tega še bolj napadati. »Priznanje je bilo Solženicinu izrečeno iz čisto golih protisovjetskih motivov. Nobelov odbor se je zapletel v nečastno igro.« To so glasovi, ki prihajajo iz Moskve. So pa tudi ljudje, zlasti sovjetski izobraženci, ki so odločno na strani zatiranega pisatelja. Tako je skupina sovjetskih državljanov razposlala med ljudi pismo, v katerem čestitajo Solženicinu, po drugi strani pa imenujejo zastopavanje njegovih del v Sovjetski zvezi kot »nacionalno sramoto«. Med podpisniki tega pisma je tudi znani zgodovinar Peter Jakir, eden izmed voditeljev gibanja za človeške pravice v Sovjetski zvezi.

